

N:o 20.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anvisande af medel till odlingslånefonden m. m.; gifven Stockholms slott den 31 december 1887.

Under åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver civil-ärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till odlingslånefonden må under hvarje af åren 1889—1893 ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kan erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden, för riksgäldskontoret förorsakas;

att fullmäktige i riksgäldskontoret må bemyndigas att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kan erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut må blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, ouppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid; samt

att de vilkor och bestämmelser, som gälla för lån från ifrågavarande fond, sålunda ändras, att

a) stadgandet i punkten F mom. 5 af nådiga kungörelsen angående bildandet af en fond med ändamål att genom lån understödja odling af

sanka trakter den 28 september 1883 upphäfves samt deraf föranledda redaktionsförändringar i mom. 6 och 8 vidtagas; samt

b) åt föreskriften i mom. 10 af samma punkt gifves följande ändrade lydelse:

»I händelse afvikelse, utan dertill erhållen vederbörlig tillåtelse, skett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbetet, utan att anstånd med detsammans utförande blifvit af Kongl. Maj:t medgifvet, icke inom därför bestämd tid fullbordats,

eller om, innan lånet blifvit genom laga kraft egande beslut fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, statskontoret skulle finna den säkerhet, som jemlikt mom. 8 e) blifvit för lånet stäld, icke vidare vara nöjaktig, och ny säkerhet, som af statskontoret godkännes, icke varder inom af statskontoret bestämd tid aflemnad,

eller om den bestämda annuiteten icke varder i behörig tid erlagd, ankommer på Kongl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning af statslånet samt återfordra hvad deraf uppburits, att på en gång eller efter hand till statskontoret inbetalas inom den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes.

Statskontoret bör tillse, att sådan inbetalning i vederbörlig ordning ingår; och skall det åligga vederbörande att å sålunda lyftade och återburna medel jemväl erlægga fyra och en half procent årlig ränta från lyftningsdagen, till dess återbetalning sker.»

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

E. von Krusenstjerna.

---

*Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1887.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern THEMPTANDER.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD.

Statsråden: LOVÉN,

VON STEYERN,

friherre VON OTTER,

HAMMARSKJÖLD,

VON KRUSENSTJERNA,

friherre TAMM,

friherre PEYRON.

Statsrådet Richert anmäldes vara af sjukdom hindrad att tillstädeskomma.

53.

Departementschefen, statsrådet von Krusenstjerna anförde vidare:

»Med anledning af en utaf Eders Kongl. Maj:t gjord framställning beslöt Riksdagen år 1883

att en särskild fond skulle bildas med ändamål att genom lån understödja odling af sankatrakter;

att till denna fond skulle från och med år 1884 till och med år 1888 ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån;

att under åren 1884 till och med 1888 riksgäldskontoret skulle, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, till fonden öfverlemla medel till så stort belopp, som jemte nyssnämnda till fonden ingående annuiteter å odlingslån kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlemnande till fonden för riksgäldskontoret förorsakades;

att fonden skulle af statskontoret förvaltas; samt

att Eders Kongl. Maj:t skulle ega att, i den mån fondens kapital och sedermera inflytande låneafbetalningar och räntebehållningar dertill lemnade tillgång, å fonden anvisa lån för odling af sankatrakter, att utgå med högst en million kronor årligen enligt vissa allmänna af Riksdagen stadgade villkor och bestämmelser.

Derjemte bemyndigades fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunde blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarnes sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid.

På grund af detta Riksdagens beslut utfärdade Eders Kongl. Maj:t den 28 september 1883 kungörelse angående bildandet af en fond med ändamål att genom lån understödja odling af sankatrakter.

Enligt de sålunda meddelade bestämmelser skulle annuiteten å lånen utgöra tio procent, hvaraf fem procent räknades såsom ränta, men genom nådig kungörelse den 19 maj 1885 behagade Eders Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens derom fattade beslut, nedsätta annuiteten för lån, som derefter utlemnades, till åtta procent, deraf som ränta skulle räknas fyra och en half procent å oguldna kapitalbeloppet.

Genom Riksdagens uppå Eders Kongl. Maj:ts framställning innevarande år fattade beslut har denna nedsättning jemväl tillgodokommit innehafvarne af de lån, som för år 1884 från fonden beviljats.

Genom nyssnämnda kungörelse den 19 maj 1885 gjordes ock uppå hemställan af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen det tillägg till de förut stadgade lånevilkoren, att det skulle åligga vederbörande att efter utfående af den del af lånet, som enligt bestämmelse i hvarje särskildt fall finge lyftas på grund deraf att arbetet blifvit börjadt, vid hvarje af de följande lyftningsterminerna, innan ytterligare lånemedel finge utbekommas, hos statskontoret förete intyg af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, enligt hvad derstädes nöjaktigt styrkts, så mycket af arbetet blifvit utfördt, som skäligen kunde anses motsvara hvad i förhållande till det beviljade låneunderstödet belöpte å hvad af lånet redan utbekommit.

Enär den tidrymd, för hvilken 1883 års Riksdag anvisat medel till ifrågavarande fond, med år 1888 utgår, anmodade jag i skrifvelse den 14 sistlidne maj väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, efter det landtbruksakademiens förvaltningskomité lemnats tillfälle att sig yttra, till Eders Kongl. Maj:t afgifva, jemte redogörelse för den användning odlingslånefonden erhållit och den nytta, densamma kunde hafva medfört, tillika yttrande, huru vida några ändringar i de för odlingslånen bestämda vilkor borde vidtagas. Äfven Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i åtskilliga län hafva anmodats att meddela, huru vida de ansåge de nu gällande vilkoren böra oförändrade bibehållas eller om några ändringar i eller tillägg till dessa vilkor borde ifrågasättas. Sedan med anledning häraf ej mindre väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkommit med en underdånig skrifvelse af den 11 sistlidne juli jemte ett dervid fogadt yttrande af landtbruksakademiens förvaltningskomité, än äfven Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Skaraborgs och Örebro län afgifvit de begärda yttrandena, öfverlemnades handlingarne till statskontoret, som den 25 sistlidne oktober afgifvit infordradt utlåtande i ärendet. Slutligen hafva fullmäktige i riksgäldskontoret, hvilka lemnats tillfälle att sig yttra, till följd deraf inkommit med en skrifvelse af den 17 nästlidne månad.

För att visa användningen af fonden har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen låtit upprätta och vid sin underdåniga skrifvelse fogat en tabellarisk öfversigt öfver de belopp, som till den 1 juli 1887 blifvit inom de särskilda länen från fonden anvisade, och de ytvidder, hvilka med de beviljade lånen afsetts att torrläggas. Af denna öfversigt, som sålunda blott omfattar tre och ett halft år, visar sig att lån beviljats till företag, åsyftande torrläggning af tillhopa 20,949 hektar, och att de beviljade lånen, hvilka det första året eller 1884 blott uppgingo till 115,400 kronor, år 1885 utgjorde 948,500 kronor, år 1886 1,000,000

kronor samt under första hälften af år 1887 701,990 kronor. Under senare hälften af detta år hafva ytterligare anvisats 298,010 kronor att användas för torrläggning af 2,924 hektar, hvadan jemväl för år 1887 hela det tillgängliga beloppet blifvit disponerad. Hela den areal, som genom de hittills anvisade lånebeloppen skall torrläggas, utgör alltså 23,873 hektar, motsvarande i rundt tal mer än 48,000 tunnland.

Med hänsyn till den begärlighet, hvarmed fonden fortfarande anlitas, och det antal planer, som allt emellanåt till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkomma eller i olika delar af landet äro under utarbetning, samt det verkliga gagn för landet, som de arbeten otvifvelaktigt komma att medföra, hvilka med lån från fonden understödjas, har nämnda styrelse ansett sig böra hemställa om aflåtande af proposition till Riksdagen om anvisande af medel till fonden för ytterligare fem år med en million kronor årligen.

De skäl, hvilka år 1883 föranledde Eders Kongl. Maj:t att föreslå och Riksdagen att medgifva bildandet af den nu ifrågavarande fonden, lära fortfarande böra tillerkännas full giltighet. Att anspråk på lån från fonden fortfarande komma att framställas i minst samma utsträckning som hittills, torde ock kunna antagas för gifvet, då i betraktande tages, å ena sidan att, enligt hvad i statsrådsprotokollet för den 6 mars 1883 omförmäles, de till odling användbara moss- och myrmarker inom landet, enligt landbruksakademiens förvaltningskomité's beräkning, uppgå till 5 eller 6 millioner tunnland, å andra sidan den jämförelsevis ringa areal, som med hittills från fonden beviljade lån kan torrläggas. Visserligen eger Eders Kongl. Maj:t att använda de medel, som redan tillflutit eller under år 1888 komma att tillflyta fonden, till förnyad utlåning för det ändamål, som med fonden afses. Men då vederbörande låntagare först med sjetten året, från det någon del af beviljadt lån lyftats, äro pligtiga att börja lånets amortering, hvilken, såsom ofvan nämnts, sker med en annuitet af allenast åtta procent, hvaraf såsom ränta afräknas $4\frac{1}{2}$ procent å oguldna lånebeloppet, läser under år 1889 och de närmast derpå följande åren endast jämförelsevis mindre belopp blifva för ny utlåning tillgängliga. I händelse således icke medel till fonden anvisas utöfver hvad Riksdagen år 1883 beviljat, måste följaktligen utlåningen från fonden från och med år 1889 högst betydligt inskränkas. Så vida fonden skall kunna under de närmaste åren i afsevärd mån fylla sitt ändamål, är det således nödigt, att medel till fonden ytterligare anvisas. Angående beloppet af dessa medel och terminerna för deras utgående instämmer jag med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, till hvars framställning jag således tillstyrker nådigt bifall.

Jag anhåller härefter att få öfvergå till frågan om förändringar i eller tillägg till de nu gällande villkoren för erhållande af lån från ifrågavarande fond.

Uti punkten F mom. 5 af nådiga kungörelsen den 28 september 1883 föreskrifves, att för fullgörande af det kontrakt, som skall af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afslutas med den, hvilken mot åtnjutande af statslån åtager sig ett odlingsföretag, äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i händelse mot kontraktet brytes, skall ställas sådan säkerhet, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkännes. Tillika stadgas uti mom. 8 af samma punkt, att innan någon del af beviljad lån utbetalas, skall hos statskontoret företes, bland annat, dels en till statskontoret eller ordres stäld, af nämnda kontor godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta vederbörandes åtagande att för lånets betalning ansvara, intill dess lånet, jemlikt nådiga kungörelserna den 13 juni 1845 och den 9 november 1848 blifvit fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, och fördelningen vunnit laga kraft samt uti jordeboken på föreskrifvet sätt antecknats, dels ock af statskontoret godkänd borgen eller säkerhetshandling för den afgifna skuldförbindelsens uppfyllande. Landtbruksakademiens förvaltningskomité har hemställt, att den åberopade föreskriften i mom. 5 måtte upphävas, enär den dels vore mindre nödig, då staten i hvarje fall egde full säkerhet för lånebeloppet uti den borgen, som enligt mom. 8 skulle till statskontoret aflemnas, dels ock medförde omgång och olägenhet för låntagarna; och äfven väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har ansett föreskriften kunna utan någon olägenhet borttagas. Jemväl statskontoret har såsom sin åsigt uttalat, att den i mom. 5 omförmälda säkerhet kunde, med afseende derå att den i mom. 10 stadgade påföljd för brytande af det ingångna kontraktet funnes intagen i formuläret för de skuldförbindelser, som för lånens utbekommande skulle aflemnas, utan afsevärd olägenhet undvaras, helst de personer, hvilka iklädde sig förbindelsen att ansvara för kontraktets fullgörande, i de flesta fall vore desamma, som å skuldförbindelsen tecknade borgen. På de skäl, som af myndigheterna åberopats, förordar äfven jag att ifrågavarande bestämmelse må borttagas.

Statskontoret har vidare erinrat, att då det ej sällan inträffade, att laga kraft egande beslut rörande ett låns fördelning på jorden först efter längre tids förlopp kunde erhållas, och statens säkerhet för lånens återbetalning kunde under tiden i väsentlig mån förminskas, utan att enligt nu gällande stadganden låntagare vore skyldig anskaffa annan säkerhet eller att i annat fall än i punkten F mom. 10 af kungörelsen

den 28 september 1883 sägs, på en gång inbetala det uppburna lånebeloppet, det vore nödvändigt att ett stadgande om skyldighet för låntagare att, der så påfordrades, aflemna ny säkerhet inrycktes i de skuldförbindelser, som borde för lånet utfärdas, samt att äfventyr för försummelse att aflemna säkerhet eller erlägga annuiteterna bestämdes; och har statskontoret till följd deraf hemställt att för låntagare måtte stadgas skyldighet att, derest innan laga kraft egande beslut om lånets fördelning på jorden erhållits, statskontoret skulle anse den ställda säkerheten ej nöjaktig, inom viss tid, som af statskontoret bestämdes, aflemna säkerhet, som kunde af statskontoret godkännas, vid samma äfventyr i händelse af försummelse häraf eller uraktlåtenhet att i behörig tid erlägga de bestämda annuiteterna, som för afvikelse från arbetsplanen och dröjsmål med arbetets fullgörande vore stadgad i nyssnämnda mom. 10. Äfven till denna statskontorets hemställan anser jag mig böra tillstyrka nådigt bifall.

Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kronobergs län har i sitt yttrande, bland annat, föreslagit nedsättning af räntan å de lån, som från fonden beviljas, från fyra och en half till fyra procent. Med afseende härå har statskontoret erinrat, att den ränta, som riksgäldskontoret beräknar för derifrån lemnade försträckningar till fonden, uppgår till fyra procent och att de tillgångar, som dessutom inflyta till fonden, eller annuiteterna å äldre odlingslån jemväl synas böra lemna en räntekomst, ej understigande fyra procent. Då vederbörande fortfarande liksom hittills torde komma att få åtnjuta den förmånen, att ränta å odlingslån icke behöfver erläggas under de fem första åren från lånets första lyftningsdag, utan räntan å de lyftade beloppen vid de fem årens slut lägges till den beviljade lånesumman, och då det icke kunde undvikas, att oförräntade behållningar innestode, har statskontoret ansett att fonden bör erhålla något högre ränta, än den fonden sjelf hade att erlägga, och på denna grund funnit sig icke kunna understödja Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes ifrågavarande framställning. På de skäl statskontoret anfört och då fullmäktige i riksgäldskontoret i sitt yttrande upplyst, att ehuru fullmäktige visserligen varit i tillfälle att mot obligationer, löpande med 3,6 procent ränta, upplåna medel för fonden till en effektiv ränta af $3\frac{3}{4}$ procent, anledning likväl, med hänsyn till vissa af fullmäktige uppgifna förhållanden, för närvarande saknades att antaga, att räntan å de medel, som af riksgäldskontoret till fonden utbetalades, kunde sättas lägre än fyra procent, anser jag någon nedsättning af räntefoten å de lån, som från fonden utlemnas, icke nu böra ifrågakomma.

Deremot tillstyrker jag, lika med statskontoret, Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes i Örebro län hemställan, att den nedsättning af räntan å odlingslånen till fyra och en half procent, som skett genom nådiga kungörelsen den 19 maj 1885, måtte komma låntagaren till godo äfven i det fall, att han på grund af afvikelse från kontraktet blefve förbunden att på en gång återbära hela lånebeloppet, i hvilket fall han enligt nu gällande bestämmelser är liksom före nyssnämnda räntenedsättning skyldig att erlägga fem procent ränta.»

Sedan departementschefen vidare redogjort för hvad i öfrigt blifvit af de i ärendet hörda myndigheter anfördt och hvilket departementschefen icke ansåg böra föranleda någon förändring i hvad för närvarande finnes stadgadt, anmälde departementschefen att han, under förutsättning att hvad af honom blifvit yttradt och hemstäldt vunne nådigt godkännande, uppsatt förslag till den proposition i ämnet, som borde till Riksdagen aflåtas, hvilket förslag nu jemväl af departementschefen upplästes.

Hvad departementschefen sålunda tillstyrkt, deruti statsrådets öfrige ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla samt befalde att nådig proposition i enlighet med berörda, vid detta protokoll fogade förslag skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

J. Meijer.